

ATATÜRK ARAŞTIRMA MERKEZİ DERGİSİ

CİLT : XVII

KASIM 2001

Sayı: 51

ATATÜRK'ÜN EĞİTİM HEDEFLERİNİN NERESİNDEYİZ?

Prof. Dr. Fahri KAYADİBİ*

Giriş

Tarih boyunca insan oğlunun en önemli uğraşısı eğitim olmuştur. Bilmediğini öğrenmek, daha faydalı hale gelebilmek, ürün ve hizmetlerde kaliteye ulaşabilmek için devamlı eğitimle uğraşmıştır. Çünkü cehalet karanlığından aydınlığa ancak eğitimle çıkılabilir. İnsan eğitimle şekillenir, eğitimle kendisinde bulunan bir yığın kabiliyetleri ortaya çıkarılarak beceri kazandırılabilir. Bilgi, davranış ve yeteneklerin geliştirilmesi ancak eğitim faaliyetleriyle mümkündür. Bunun için eğitim önemlidir. Bilhassa mesleki eğitim, emeğin niteliğini iyileştirerek ondan sağlanacak kazancı artırdığından son derece önemli olmuştur. Esasen insandaki tecessüs, araştırmacılık ruhu, bilmediğini öğrenme merakı kendisini devamlı eğitim-öğretim olayının içine atmıştır. Medeniyetler eğitilmiş insan topluluklarının omuzlarında yükselmiştir. Diğer taraftan iyi eğitilmiş topluluklar devamlı bilim, teknoloji ve ekonominin hakimi olduklarından iyi eğitilmemiş topluluklara hükmetmişlerdir.

Eğitimin iki önemli işlevi vardır. Birinci işlevi millî kültürü ve kalıçı değerleri nesilden nesile aktararak milletin sürekliliğini sağlamaktır.

Istanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi.

İkinci işlevi ise toplumu meydana getiren bireylerin bilgi, davranış ve kabiliyetlerini geliştirerek toplumun ilerlemesini ve çağdaşlaşmasını sağlamaktır. Bu iki işlevden birincisi gerçekleşmezse nesiller arası kopukluk olacağından milletin sürekliliği tehlikeye düşer. İkinci işlev gerçekleştirilemezse millet geri kalır; sosyal gelişmeye, değişime ve yeniliklere ayak uyduramayacağından varlığı tehlikeye girer.

İşte bunun için Atatürk, Türk milletinin bütününün eğitimi ve yetiştirilmesi üzerinde önemle durmuştur. Kurtuluştan sonra en önemli konusu "Millî Eğitim Meselesi" olmuştur. Daha Sivas günlerinde, devlet olabilmene ilk adımlarını attığı sırada, Amerikalı gazeteci Mr. Brown'a şöyle der: "Türk halkı iyi bir eğitim görmeli ve iyi bir hükümete sahip olmalıdır. Eğitim okul demektir. Türk köylüsünün pek azı okur yazardır. Ama bu köylüler yeniliklere isteklidir, çocuklarının iyi bir eğitim almasını ve müslümanlığın değerleri ile donatılmasını ister."¹

İzmirliiler 9 Eylül 1922 akşamı büyük kurtarıcılarını ağırlamaktadır. İzmir korkunç bir kâbustan çıkmıştır. Herkes mutludur, neşelidir. Türk ordusunun ilk rütbeli kadın askeri Halide Edip onbaşı, savaşın başından güne kadar en çetin günlerde beraber çalıştığı Başkomutanına bir ara yaklaşır, kendisini kutlamak ister ve sorar: "Paşam, hayatımızın en büyük mücadelesini, nihayet tarihin kaydettiği en büyük bir zaferle, büyük başarılarla bitirdiniz, ne kadar bahtiyarsınız kim bilir?"

En içten övgüleri taşıyan bu sözlere Mustafa Kemal Paşanın verdiği cevap, O'nun içindeki yanan ateşi gösterir: "Halide Hanım, mücadelemizin bence en küçük kısmını bitirdik. Geri kalmış halkımızın yetiştirilmesi ve milletimizin Batı medeniyeti seviyesine ulaştırılması için asıl ve büyük mücadelemize şimdi başlıyoruz."²

1 Howard E. Wilson - Dr İlhan Başgöz, *Türkiye Cumhuriyetinde Eğitim ve Atatürk*, Ajans Türk Matbaası, Ankara 1968, s. 235.

2 Burhan Gökse, "Atatürk ve Türk Çocuğunun Eğitimi ve Öğretimi", *Belgelerle Türk Tarihi Dergisi*, Sayı: 71, 1973, s. 34.

Yine o zafer günlerinde Türk ve Yabancı gazetecilerin, “İşte memleketi kurtardınız. Şimdi ne yapmak istersiniz?” sorusuna cevabı çok kısadır: “Maarif Vekili olmak ve millî irfanı yükseltmeye çalışmak en büyük emelimdir.”³ der. Gene Prof. Dr. Afet İnan'ın notları arasında: “Eğer Cumhurreisi olmasam, Maarif Vekili olmak isterim” dediğini görüyoruz. Bu da eğitim ve öğretime en önde yer verdiğinin bir göstergesidir.

Atatürk, Eylül 1924'te Samsun'da öğretmenlerle yaptığı konuşmada şu çok önemli teşhis ve tespitte bulunur:

“Eğitimidir ki bir milleti ya hür, bağımsız, şanlı, yüksek bir toplum halinde yaşatır veya bir milleti kölelik ve yoksulluğa terkeder.”

Bir başka konuşmasında öğretmenlere hitaben;

“Ordularımızın kazandığı zafer, sizin (öğretmenlerin) ve sizin ordularımızın zaferi için yalnız zemin hazırladı. Gerçek zaferi siz kazanıp sürdüreceksiniz ve mutlaka muvaffak olacaksınız!” demiştir.

Bütün bu sözler göstermektedir ki Atatürk milletin gerçek zaferini eğitim ve öğretimde görmektedir. Toplum eğitim-öğretimle kalkınacaktır. Eğitim-öğretimde başarılı olursa millet hür, bağımsız, şanlı, yüksek bir toplum olarak yaşayacaktır. Aksi takdirde kölelik ve yoksulluğa sürüklenecektir. Bunun için savaş meydanlarında başardığı zaferi eğitimle sürdürmeye kesin kararlıdır. Başarının devamlılığı için de eğitim-öğretim konusunda bir dizi hedefler ortaya koymuştur. Koyduğu hedefler, izlediği politikalar sadece ülkemizin değil günümüz dünyasının da muhtaç olduğu hususlardır. Biz burada bu hedef ve politikalardan bahsederken günümüzde bunlara ne kadar uyabildiğimiz gerçeği de ortaya çıkmış olacaktır. Atatürk'ün başlattığı eğitim savaşında ne kadar başarılı olabildiğimiz an-

3 Afet İnan, Atatürk Hakkında Hatıralar ve Belgeler, s. 255.

laşılacaktır. Eğitim zaferini kazanıp sürdürmedeki becerimiz O'nun görüşleri ışığında meydana çıkacaktır.

Atatürk'ün eğitim ve öğretimdeki hedef ve politikalarını başlıklar halinde sayarak izah etmeye çalışacağız:

1. Eğitimin Millî Olması

Atatürk, çocuklarımızın ve gençlerimizin kendi millî değerlerimizle yetiştirilmesini istemiştir. Bu konuda doğu ve batıyı taklit etmekten uzak durulmasından yanadır. Bunun için eğitim dili, yöntemi ve eğitim araçlarının tamamen millîleştirilmesini istemiştir. Geleneksel eğitim modellerinin terk edilerek çağdaş bir eğitim modelinin geliştirilmesinin önemini vurgulamış ve bu modelin yabancı fikirlerden ve etkilerden uzak ve bizim millî değerlerimize uygun olmasını istemiştir. 16 Temmuz 1921'de Ankara'da toplanan Maarif Kongresini açış konuşmasında: "Bugüne kadar izlenen eğitim ve öğretim yöntemlerinin milletimizin gerileme tarihinde en önemli etken olduğu kanaatindeyim. Onun için bir millî eğitim programından bahsederken eski devrin hurafelerinden, toplumsal yapımızla hiç de ilgisi olmayan yabancı fikirlerden, doğudan ve batıdan gelebilen tüm etkilerden tamamen uzak, millî özelliklerimizle ve tarihimize bağdaşabilen bir kültür kastediyorum"⁴ diyerek yeni eğitim sisteminde, çocuklarımız ve gençlerimize özellikle kendi varlığı ile, hakkı ile, birliği ile ters düşen bütün yabancı unsurlarla mücadele gereğinin öğretilmesini ve millî değerlerimizi aksi fikirlere karşı şiddetle ve fedakârlıkla müdafaa edecek bir anlayış geliştirmelerinin sağlanmasını istemiştir.⁵ 1 Mart 1922'de Türkiye Büyük Millet Meclisi'ni açış konuşmasında ise ilk öğretimden

4 Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, C. II, s. 16-17.

5 Galip Karagözoğlu, "Atatürk'ün Eğitim Savaşı", Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, C. II, Sayı: 4, s. 202-203.

üniversiteye kadar eğitimin her kademesinde gençlerimizin en önce ve her şeyden önce Türkiye'nin istikbaline, kendi benliğine ve ulusal geleneklerine düşman olan bütün varlıklara karşı mücadele etme bilincinin kazandırılmasının gereğini vurgulamıştır.⁶

12 Temmuz 1932'de Türk Dil Kurumu'nu kurarak dilimizi de millîleştirme suretiyle eğitimimizde yöntemde millîlik, araç-gereçte millîlik ve dilde millîlik uygulamalarını bizzat kendisi yapmıştır.

2. Eğitimin Bilime Dayalı Olması

Atatürk, verilecek eğitimin bilim, fen ve tekniğe dayalı olmasını istemiştir. Eğitim ve öğretimde hedef, ders içerikleri ile araç ve gereçlerin bilimin en son düzeyindeki verilere göre düzenlenmesini amaçlar. Çünkü bilimsel temellere dayanmayan eğitimden verimlilik alınmaz.

Bursa'da 27 Ekim 1922'de yaptığı konuşmasında: "Milletimizi yetiştirmek için asıl kaynak olan okullarımızın ve üniversitelerimizin kuruluşunda da ilim ve fen yolu izlenecektir. Ayrıca, milletimizin siyasî ve sosyal hayatında, fikrî eğitiminde de rehberimiz ilim ve fen olacaktır. Okul sayesinde, okulun vereceği ilim ve fen yardımıyla ki Türk milleti, Türk sanatı, Türk şiir ve edebiyatı, iktisadiyatı bütün güzellikleriyle gelişecektir. ...Bunları yapmak istiyorsak gözlerimizi kapayıp bu dünyada tek başına yaşadığımızı farzedemeyiz. Memleketimizi bir çember içine alıp dünya ile ilişkisiz yaşayamayız. Bilakis gelişmiş ve yükselmiş bir millet olarak uygarlık düzeyinin üzerinde yaşayacağız. Bu da ancak ilim ve fen ile olacaktır. İlim ve fen nerede ise oradan alacağız ve her yurttaşın kafasına koyacağız. Bilim ve teknik için sınır ve şart yoktur."⁷

6 Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, C. I, s. 224.

7 Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, C. II, s. 43.

22.9.1924'te Samsun'da yaptığı konuşmada ise: "Dünyada her şey için, medeniyet için, hayat için, başarı için en gerçek rehber ilimdir, fendir. İlim ve fennin dışında rehber aramak gaflettir, cahilliktir ve yoldan sapmadır. Bin, iki bin, binlerce yıl önceki bilim ve teknikle ilgili ilkeleri, kuralları şu kadar bin sene sonra aynen uygulamaya kalkışmak elbette bilim ve tekniğin içinde bulunmak değildir."⁸

Atatürk bunun için gerekli reform ve çalışmaları yapmıştır. Eğitim reformlarından önce bilimsel ön çalışmalar yaptırmıştır. Yabancı uzmanların görüşleri alınmış, diğer ülkelerdeki eğitim çalışmaları incelenmiş ve reformlar ondan sonra yapılmıştır. İstenilen hedeflere de ulaşılmıştır. Fakat Atatürk'ten sonra bu konudaki hızlı gelişme yavaşlamış ve verimlilik düşmüştür.

Günümüzde eğitimde bilimsellik ilkesi yeniden gözden geçirilerek eğitimde bilimsellik, gelişen dünya şartlarına uygun hale getirilmelidir. O'nun "Hayatta en hakikî mürşit; ilimdir, fendir" sözleriyle ifadelendirdiği bu düşüncesi en canlı şekilde bilimsel eğitim uygulamalarıyla yaşatılmalıdır. Gelişen ve değişen dünya ile entegre olmanın yolu da ancak budur.

3. Eğitimin Uygulamalı Olması

Eğitim uygulamalı olmalıdır. Sadece teorik olarak yapılan eğitim kişiye bir beceri kazandıramaz. Hatta ezberci yapar. Bunun için teorik eğitimin yanında pratik uygulamalı eğitim yapılmalıdır. Futbol oynamayı sadece kitaptan okuyup kuralları öğrenen insan öğrendiklerini futbol sahasında uygulamadan çıktığı maçta ne derece başarılı olabilir. Aynı şekilde şoförlük yapmayı sadece kitaptan okumuş fakat hiç direksiyon başında uygulama yapmamış olan insan araç kullanmada ne ölçüde başarılı olabilir. Elbet de bir başarı elde edemez. Tıpkı bunun gibi okullarda öğretilen

⁸ Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, C. II, s. 197.

bilgilerin iş yerlerinde uygulaması yapılmadıkça eğitimden bir verim alınamaz. Billhassa meslek eğitiminde istenilen hedefe varılamaz.

İşte bunun için Atatürk, eğitimimizin işe ve üretime dönük, uygulamaya yer veren bir öğretim yöntemini benimsemesini istemiştir. 1 Mart 1922'de TBMM'ni açış konuşmasında: "Memleket çocuklarını toplumsal ve ekonomik alanlarda etkin ve verimli kılabilmek için gerekli olan ön bilgileri vermede uygulamalı yöntem izlenmesi eğitim ve öğretimin ana kuralı olmalıdır. Orta öğretimde de eğitim ve yönetimin uygulamamaya dayandırılması ilkesine uymak, kesin olarak gereklidir"⁹ demiştir. Gene aynı yılda Bursa'da öğretmenlere yaptığı konuşmada: "Bir yandan yaygın olan cehaleti ortadan kaldırırken, öte yandan toplum hayatında yapıcı, etkili ve verimli insanlar yetiştirmek gerekir. Bu da ilk ve orta öğretimin, uygulamalı öğrenme ilkesine dayanması ile gerçekleştirilebilir"¹⁰ diyerek uygulamalı eğitimin öğretimde muhakkak kullanılmasını istemiştir. 1 Mart 1923'te TBMM'ni açış konuşmasında ise: "Eğitim ve öğretimde uygulanacak yöntemin amacı bilgiyi insan için gereksiz bir süs, bir baskı aracı ya da medenî bir zevkten çok hayatta başarıya ulaşmayı sağlayan, uygulanabilir ve kullanılabilir bir araç haline getirmektir. Milli Eğitim Bakanlığı'mız bu ilkeye önem vermektedir. Uygulamaya dayanan ve yaygın bir eğitim öğretim için yurdun önemli merkezlerinde çağdaş kitaplıklar, çeşitli bitkileri ve hayvanları içine alan bahçeler, konservatuvarlar, atölyeler, müzeler, sergi salonları kurmak gerekli olduğu gibi, ilçe merkezlerine dek bütün yurdun basımevleriyle donatılması gerekmektedir"¹¹ diyerek uygulamalı eğitimi bir devlet politikası haline getirmiştir.

17 Şubat 1923' te İzmir İktisat Kongresi'ni açış konuşmasında: "Evlatlarımıza öyle bir ilim ve irfan vermeliyiz ki ticaret alanında, ta-

9 Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, C. I, s. 224.

10 Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, C. II, s. 45.

11 Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, C. I, s. 288.

rında, sanatta ve bütün bunlarla ilgili faaliyetlerde verimli olsunlar. Bunun için de öğretim programımız gerek ilk öğretimde, gerekse, orta öğretimde verilecek bütün şeyler bu görüşe göre hazırlanmalıdır” diyerek eğitimin uygulamalı olması emrini vermiştir. Uygulamalı olmayan eğitim ticaret, ekonomi, tarım, sanayi ve sanatta hiçbir gelişme sağlayamaz.

Bilhassa meslekî ve teknik eğitimde uygulamalı eğitim bütün dünyada ön plana alınmıştır. İş başında uygulamalı eğitim yapmayan kişi mesleğini gereğince öğrenmiş olamaz ve meslekî başarıya kavuşamaz. Eğitimde okul ile hayat arasında aktif bir bağ kurulmalıdır. Yeni açılacak okullarda uygulamalı eğitimin yapılabilmesi için bölgesel iş faaliyetlerine uygun meslekler de açılmalıdır. Sanayi bölgelerine sanayinin ihtiyacı olan elemanları yetiştiren, tarım alanlarına tarımın ihtiyacını karşılayacak meslek okullarını açmalıdır. Böylece öğrenciler uygulama sahası bulabilecekleri gibi buldukları bölgenin istihdam ihtiyacını da karşılamış olacaktır. O halde pratik, çevre koşullarına uygun, uygulama yapmaya elverişli yerlerde okulları açmak gereklidir. Günümüzde Atatürk’ün uygulamalı eğitim hedefine uygun meslek elemanları yetiştiremediğimizden dolayı kişi diplomalı meslek sahibi olarak mesleğini icra edebilme cesaretini kendinde bulamamaktadır. Mesleğini yapmaya kalksa da başarılı olamamaktadır. Öyleyse Atatürk’ün uygulamalı eğitim hedefine ulaşamamışız demektir.

4. Eğitimin Akla, Mantığa ve Gerçeğe Uygun Olması

Atatürk, hiçbir zaman hayalci olmamış ve uygulanması mümkün olmayan düşüncelere yer vermemiştir. Her konuda olduğu gibi eğitim konusunda da akılcı ve gerçekçi olmuştur. Eğitimimizin akla, mantığa ve gerçeğe uygun olmasını istemiştir. 22 Eylül 1924’te Samsun’da yaptığı konuşmada genç beyinlerin paslandırıcı, uyuşturucu, ve gerçek dışı yarasız bilgilerle doldurulmamasını vurguladıktan sonra: “Genç neslin kafasını

yormadan, onun her şeyi almaya ve kolaylıkla sindirmeye elverişli beyni gerçeğin izleriyle süslenmelidir"¹² demiştir.

Gençlerin kafası faydasız ve gerçeğe uymayan bilgilerle doldurulmamalıdır. Hayatında hiç lazım olmayacak faydasız bilgileri onlara öğretmek ezberciliğe yol açtığı gibi öğrencide öğrenmeye karşı bir isteksizlik doğuracağı da bir gerçektir.

5. Eğitimin Disiplinli Olması

Eğitim çocuğa erdem, disiplin ve düzen gibi özellikler kazandırma-
lıdır. 1922 yılında Maarif Kongresi'ni açarken Atatürk bu konuda şunları söylemiştir: "Yeni neslin donatılacağı manevî nitelikler arasında kuvvetli bir fazilet aşkı ve kuvvetli bir düzen ve disiplin fikri de yer almalıdır". Kuşkusuz, eğitimde düzen ve disiplin, başarının temelidir. Atatürk, eski dönemlerin dayağa dayanan düzen, disiplin anlayışı yerine, sevgiye dayanan bir düzen ve disiplin anlayışını doğurmuştur.¹³

Ancak Atatürk'ün eğitim görüşüne göre: "Öğrenci her ne yaşta olursa olsun, onlara geleceğin büyükleri olarak bakılmalı ve öyle muamele edilmelidir. Ancak, bütün bunları büyük bir düzen içinde, kargaşaya ve başı bozukluğa meydan vermeden, bir disiplin içerisinde yapmak şarttır."¹⁴

Eğitimde disiplini başarılı olmanın şartı gören Atatürk: "Hayatın her çalışma alanında olduğu gibi özellikle eğitim ve öğretimde de disiplin başarının temelidir. Müdürler ve öğretmenler disiplini sağlamak, öğrenciler de buna uymak zorundadırlar"¹⁵ demiştir.

12 Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, C. II, s. 201.

13 Hıfzı Doğan, "Atatürk'ün İşlevsel Eğitim Anlayışı" Atatürk Devrimleri ve Eğitim Sempozyumu.

14 Enver Ziya Karal, Atatürk'ten Düşünceler, 1981, s. 328.

15 Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, C. I, s. 328.

Disiplin olmadan hiçbir işte başarılı olunamaz. Aynı zamanda disiplin olmayan yerde başarısızlığın yanında düzensizlik, kargaşa ve verimsizlik olur. Bunun için okul idarecileri ve öğretmenler iyi bir eğitim verebilmek için hem kendilerini düzenli programlı bir disiplin altına sokmalı ve hem de öğrencilerini disipline etmelidirler.

6. Eğitim Programlarının Modern ve İhtiyaca Cevap Verir Olması

Başarılı bir eğitim için eğitim programlarının içeriğinin modern eğitim sitemlerine uygun ve ihtiyaçlara cevap verir nitelikte olmalıdır. Yoksa eğitimden gerekli randıman alınamaz.

Atatürk, okullarda uygulanacak eğitim programlarının özellikleri hakkındaki görüşlerini 1922'de Bursa'da yaptığı konuşmasında şöyle açıklamıştır: "Bence bu programın (öğretim programlarının) önemli noktaları ikidir:

1. Toplumsal hayatımızın ihtiyacını karşılaması. 2. Modern hayata uygun olmasıdır."¹⁶

Toplumumuzun ihtiyaçlarını karşılamayan, modern hayata uygun olmayan ve çağın gereklerini kapsamayan eğitim programları bir toplumu geri götürmekten başka bir işe yaramaz. Ne öğrenciye, ne topluma ve ne de ülkeye bir fayda getirebilir. Kalkınma şöyle dursun mevcut durumdan da geriye gidiş olur. Sanıyorum günümüz eğitim ve öğretim programları Atatürk'ün bu hedefine ulaşmış olmadığından çeşitli sıkıntılar çekmekteyiz.

7. Eğitimde Fırsat Eşitliği

Eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak eğitimin temel prensiplerinden bi-

¹⁶ Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, C. II, s. 44.

risidir. Bunun için toplumun her kesimini eğitim hizmetlerinden yararlandırmak, demokratik rejimlerin temel hedeflerindedir. Toplumun her bireyine ve ülkenin her yerine eğitimde fırsat eşitliğini sağlayabilen ülkeler eğitimle kalkınma fırsatını da yakalamışlardır.

Büyük devlet adamı Atatürk, yeni Türk toplumunun, ancak her ferдинin yeteneklerini geliştirmesine imkân sağlayacak bir eğitim düzeni ile çağdaş medeniyetlerin düzeyine ulaşacağına inanıyordu. Okuma yazmayı öğrenme ve eğitim görme sadece bir grubun, bir sınıfın hakkı olmamalı, batıdan doğuya, şehirden köye kadar bütün yurt kadını, erkeği çiftçisi, hamalı ile her birey eğitimden payını almalydı.

Atatürk fırsat eşitliğini her eğitim kademesinde düşünmüştür. Bu konuda; "En uygar ve en zengin bir ulus olarak varlığımızı yükseltmek istiyorsak okuma yazmanın ötesinde, yurdun büyük kalkınma savaşının ve yeni çatışmanın istediği teknik elemanları yetiştirmek; memleket meselelerinin dayandığı temel düşünceleri anlayacak, anlatacak, bunları nesilden nesile aktaracak insan ve kurumları yaratmak; bu önemli dayanakları en kısa zamanda temin etmek, Kültür Bakanlığı'nın üzerine aldığı büyük ve ağır yükümlülüklerdir. Memleketimizi şimdilik üç büyük kültür bölgesi halinde düşünerek batı bölgesi için, İstanbul Üniversitesi'nde başlanmış olan düzenleme programını daha köklü bir şekilde uygulayarak Cumhuriyet'e gerçekten modern bir üniversite kazandırmak; merkez bölgesi için, Ankara Üniversitesi'ni az zamanda kurmak gereklidir ve doğu bölgesi için Van gölü sahillerinin en güzel bir yerinde her şubeden ilk okullarıyla ve üniversitesiyle modern bir kültür şehri yaratmak yolunda şimdiden girişimde bulunulmalıdır."¹⁷ demiştir. Fakat Eğitimde fırsat eşitliğini sağlama konusunda Atatürk'ün planladığı çalışmalardan bir kısmı onun sağlığında gerçekleştirilememiş ve Ankara Üniversitesi ancak 1946 yılında bir

¹⁷ Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, C. I, s. 386.

üniversite olarak faaliyete geçebilmiş, Van üniversitesi ise büyük Ata'nın ölümünden 43 yıl sonra, 1981 yılında kurulabilmiştir.¹⁸

Günümüzde her seviyede okullar yurt çapında yaygınlaştırılmıştır. Fakat hepsi vatandaşlara eşit fırsatı verebilecek nitelikte değildir. Bina, öğretim elemanı ve araç-gereç yönünden farklı bir durumdadırlar. Bu sebeplerden her birinde aynı kalitede eğitim verilememektedir. Okullar eşit şartlarda eğitim verme imkânlarına kavuşturuldukça eğitimde fırsat eşitliği sağlanmış olacaktır. Kalkınmanın temelinde kaliteli eğitim yatığına göre bunun sağlanması da şarttır.

8. Halk Eğitimine Önem Verilmesi

Günümüz dünyasında toplumun tümüne ihtiyacı olan bilgileri öğretmek önemlidir. Halkın tümünü eğitmeyen topluluklar top yekûn kalkınmadan söz edemezler. Bilgi yönünden değişen dünya şartlarına uygun olarak toplumun eğitilmesi ve değişime ayak uydurması gereklidir. Eğitimciler halkın hangi konularda eğitime ihtiyacını tespit etmeli ve ona göre eğitim programları uygulamalıdır. Özellikle yaygın eğitim ile uğraşanlar buna eğilmelidir

Toplumun tümünün eğitimine önem veren Atatürk özellikle halk eğitiminin üzerinde durmuştur. Büyük davasına başlarken halka dayanmanın tek çıkar yol olduğunu ve halkın desteklemediği ve benimsemediği bir hareketin başarıya ulaşamayacağını biliyordu. Onun halkçılık ilkesinin temel budur. O halde halkın bilinçli olarak toplumun problemlerine sahip çıkabilmesi için onun eğitilmesi ve öğretim düzeyinin yükseltilmesi gerekmektedir. Bunun gereğine inanan Atatürk, Cumhuriyet'in yerleşip köklenebilmesi için halkın eğitimine çok önem vermiş ve halk eğitiminin yaygınlaştırılması için her türlü çabayı göstermiştir.¹⁹ Okul binaları gün-

¹⁸ Galip Karagözoğlu, "Atatürk'ün Eğitim Savaşı", Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, C. II, Sayı 4, Kasım 1985, s. 211.

¹⁹ Galip Karagözoğlu, a.g.m., s. 211.

düzleri öğrencilere akşamları da yetişkinlere tahsis edilerek geceli gündüzlü bir eğitim yuvası haline dönüştürülmüştür.

1 Mart 1922'de TBMM'ndeki açış konuşmasında: "Bizim izleyeceğimiz millî eğitim politikasının temeli önce içinde bulunduğumuz bilgisizliği gidermektir. Ayrıntılarına girmekten kaçınarak bu düşüncemi birkaç sözcükle açıklamak için diyebilirim ki, genel olarak bütün köylüye okumayı, yazmayı ve dört işlemi öğretmek, vatanını , milletini, dinini, dünyasını tanıtacak kadar coğrafya, tarih, din ve ahlâk bilgisi vermek, millî eğitim programımızın ilk hedefidir"²⁰ diyerek halkın ihtiyacı olan bilgileri onlara vermeyi millî eğitim programının ilk hedefi olarak belirlemiştir.

1 Mart 1923'te TBMM'de yaptığı açış konuşmasında halkın yararlı bilgi ve becerilerle donatılması gereğini şöyle vurguluyordu: "...merkezlerde bilimsel toplantılar ve konferanslar düzenlemek, halkın okuyup yazmayan kısmını en kolay yoldan okutarak onlara en gerekli olan bilgileri verecek gece dersleri açmak, bölgelerindeki yayın organlarında, özellikle genel eğitim ve halk bilgileriyle ilgili konularda yazılar yazmak, burarlarda çalışan öğretmenlerin aksatmadan yerine getirecekleri ödevler olacaktır."²¹

Görüyoruz ki günümüzde ileri ülkelerin çok önem verdiği halk eğitimine Atatürk daha Cumhuriyetin ilk yıllarında önemle ele almıştır. Fakat günümüzde ülkemizde halk eğitiminin Atatürk'ün başlattığı hızla devam ettiğini söylemek biraz zordur. Özellikle Avrupa Birliği'ne girmeye aday olduğumuz bu süreçte halk eğitimini Avrupa normlarına uygun düzeye getirmemiz gerekir. Bunun için Atatürk'ün bu konudaki yaptığı çalışmaların hızını yakalamamız şarttır.

20 Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, C. I, s. 223.

21 Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, C. I, s. 288.

9. Eğitimde Öğretmen Faktörü

Öğretmen, eğitim hedeflerinin gerçekleştirilmesinde en önemli faktördür. Öğretmen olmadan eğitim ve öğretim de olamaz. Bir diğer anlamıyla eğitim-öğretimde kalite ve verimlilik nitelikli öğretmene ve öğretmenin özverili çalışmalarına bağlıdır.

Toplumun geleceği ve yazgısı üstünde güçlü bir etkidir. Sistemi, programları, eğitim araç ve gereçlerini kullanarak, onlara dinamiklik kazandırarak eğitimin amaçlarını gerçekleştirmeye çalışanlar öğretmenlerdir. Bu bakımdan eğitimde temel kaynaklardan birisi de öğretmendir. Bu hususu dikkate alan Atatürk, Çeşitli vesilelerle öğretmenlere ilişkin konuşmalarında onlara değer vermiş, onlara güvendiğini dile getirmiştir.²² Örneğin onlara şunları söylemiştir; “Gerçek zaferi siz kazanacak ve yaşatacağıız”. “Bir kitle ulus olabilmek için, kesinlikle eğitimcilere, öğretmenlere muhtaçtır.”²³

Atatürk, 14 Ekim 1925 günü İzmir Erkek Öğretmen Okulu’nu ziyareti sırasında yaptığı konuşmada ise öğretmenlik mesleğinin önemini şöyle vurgulamıştır: “Milletleri kurtaranlar, yalnız ve ancak öğretmenlerdir. Öğretmeden, eğitimciden yoksun bir millet, henüz millet adını almak kabiliyetini kazanmamıştır. Ona basit bir kitle denir, millet denemez. Bir kitle millet olabilmek için mutlaka eğitimcilere, öğretmenlere muhtaçtır.” Eğitimci ve öğretmen olmadıkça toplumun eğitilemeyeceği gerçeğini açıkça belirtmiştir.

Atatürk yeni nesilleri öğretmenlere emanet ettiğini ve onlara güvendiğini şu sözleriyle ifade etmiştir: “ Öğretmenler! Yeni kuşağı, Cumhuriyetin özverili öğretmen ve eğitimcilerini sizler yetiştireceksiniz ve yeni

²² Mahmut Tezcan, “Atatürk’ün Eğitim Anlayışı”, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, C. V, Sayı: 15, s. 579.

²³ Atatürkçülük. 1. Kitap, s. 303.

kuşak sizin eseriniz olacaktır. Cumhuriyet, düşünce, bilgi ve beden yönünden güçlü ve yüksek karakterli koruyucular ister. Yeni kuşağı bu nitelikte ve yetenekte yetiştirmek, sizin elinizdedir.”²⁴

Öğretmenlerin yetiştireceği kuşakların niteliğini de “Cumhuriyet sizden fikri hür, vicdanı hür, irfanı hür kuşaklar ister.” diyerek çok veciz bir şekilde ifade etmiştir.

Öğretmenin halkla bütünleşmesini, her fırsatta halkın içinde yer almasını istemektedir: “Öğretmenler her fırsattan yararlanarak halka koşmalı, halk ile beraber olmalı ve halk, öğretmenin çocuğa yalnız alfabe okutan bir varlıktan ibaret olamayacağını anlamalıdır.”²⁵

Öğretmen, bildiklerini okulda öğrencilere verdiği gibi halka da vermelidir. Daima kendini yetiştirmeli ve değişen dünya şartlarına, yeniliklere hem öğrencisini ve hem de halkı hazırlamalıdır. Çünkü eğitim ömür boyu bir süreç olduğundan halkı bundan uzak tutamaz. Tabii öğretmen literatürü ve yenilikleri takip edebilmek için de yeterli malî güce sahip olmalıdır. Bu konuda da: “...öteki serbest ve yüksek meslekler gibi derece derece ilerleyen ve ne yapıp yapıp bir geçim rahatlığı sağlamaya uygun bir meslek durumuna getirilmelidir”²⁶ demiştir.

10. Okulların Eğitim, Bilim ve Kültür Merkezi Olması

Atatürk, okulları yurdun çeşitli yörelerinde açılan birer “Kültür Merkezi” olarak nitelemiştir. Öğretmenlerin bu merkezlerde okul dışı çalışmalar yapmalarını onların bir görevi olarak şöyle belirtir:²⁷

24 Atatürkçülük, I. Kitap, s. 303.

25 Atatürkçülük, I. Kitap, s. 301.

26 Atatürkçülük, I. Kitap, s. 301.

27 Şevket Gedikoğlu, *Kemalist Eğitim İlkeleri, Uygulamalar*, s. 25 v.d.

“Bu merkezlerde bilimsel müsamereler, konferanslar düzenlemek, halkın okur-yazar olmayanlarını, en kolay yoldan okutarak, onlara birinci derecede gerekli olan bilgileri vermek, gece dersleri açmak, bölgelerindeki gazete ve dergilere, özellikle genel eğitim ve halk bilgileriyle ilgili konularda yazılar yazmak, bu merkezlerde çalışan öğretmenlerin aksatmadan yerine getirecekleri görevler olacaktır.”

Atatürk, kendi döneminde okul binalarını tam kapasite ile çalıştırarak gece-gündüz eğitim yapılmasını sağlamıştır. Okulları eğitim, kültür ve bilim merkezleri haline getirmiştir. Çocuk, genç ve yetişkinler bir günün kendilerine ayrılan zaman dilimlerinde okullara devam ederek eğitilmişlerdir. Bu durum aynı zamanda eğitimde topyekûnlük anlamına gelmektedir. Böyle bir eğitim faaliyeti sürekli eğitim demektir. Günümüz dünyasında da sürekli eğitim önem kazanmıştır. Çünkü kendini yenilemek ve yeniliklere uymak için bu şarttır.

Bugün okullarımızı geceli gündüzlü tam kapasite ile çalıştırabiliyor muyuz? Her yaşta insana eğitim verebiliyor muyuz? Birer kültür, eğitim ve bilim yuvası halinde içinde sürekli eğitim yapılan birer canlı eğitim-öğretim merkezi halinde tutabiliyor muyuz? Bunun yanında boş tutulan başka binaları da eğitim faaliyetlerine ayırabiliyor muyuz? Buna ek olarak her iş yerini işbaşında eğitim yaptırarak ve hizmet içi eğitimler düzenleyerek Personelini geliştiren birer eğitim yeri haline getirebiliyor muyuz? Eğer cevabımız “evet” ise o zaman Atatürk’ün okul anlayışını kavrayabilmişiz demektir.

11. Kadın Eğitime Önem Verilmesi

Milletlerin kalkınması kadının eğitim düzeyine paralel gelişme gösterir. Tarih boyunca bu böyle olmuştur. Günümüzde de böyledir.

Dünya nüfusunun yaklaşık yarısı kadındır. Olaya sadece bu sayısal açıdan baksak bile kadının eğitimde yer almasının önemi açıkça ortaya çıkmaktadır. Ayrıca eğitime duyulan ihtiyaç ve eğitimin gereği açısından

konuyu ele aldığımızda erkek için olduğu kadar kadın için de eğitimin önemi büyüktür. Bunun yanında kadın ve erkeğin katılımı ile meydana gelen toplum, bu her iki grubun eğitici gücü nispetinde güç kazanacaktır. Çünkü her alanda en güçlü ülkeler, erkeği ve kadını ile iyi bir eğitim düzeyi elde etmiş olan ülkelerdir.

Çevremize şöyle bir baktığımızda toplumun kadının eğitilmesine ve eğitim alanındaki gücüne ne kadar ihtiyacı olduğunu kolayca anlayabiliriz. Çocuğu doğuran, büyüten eğiten kadın. Evde ve kırsal alanda çalışan kadın. Şöyle şehre ve gelişmiş ülkelere dönüp baktığımızda kadını okulda öğretmen, hastanelerde hemşire ve doktor, iş yerlerinde mimar-mühendis, hukukçu, muhasebeci olarak görmekteyiz. Bazen Bilgisayar başında savaşlar idare ettiğini görmekteyiz.²⁸ Atatürk bunun için kadının çalışmasına ve eğitimine son derece önem vermiştir: “Bir sosyal toplum, bir organı faaliyette bulunurken, diğer organı çalışmazsa o toplum felçlidir. Bugünün ihtiyaçlarından biri, kadınlarımızın her yönden yükseltilmesini sağlamaktır. Binaenaleyh, kadınlarımız da ilimci ve fenci olacaklar ve erkeklerin geçtikleri bütün öğretim kademelerinden geçeceklerdir. Sonra, kadınlar hayatta da erkeklerle beraber yürüyecek, birbirinin yardımcısı ve destekleyicisi olacaklardır.”

“Bir sosyal toplum, iki cinsten yalnız birinin icaplara göre yetişmesi ile yetinirse, o toplum yarıdan fazla zaaf içinde kalır.”

Türk toplumunun geri kalmışlığının nedenlerini ararken, Türk kadınına eğitim ve öğretim alanında verilen hakların yokluğu veya yetersizliğini en büyük etken olarak gören Atatürk, Tevfik Fikret'in şu mısrasını zaman zaman tekrarlar: “Elbette sefil olursa kadın, alçalır beşer.”²⁹

²⁸ Fahri Kayadibi, “Kadın Eğitiminin Kalkınmadaki Rolü”, **Atatürk'ün Cumhuriyetin İlanından Sonraki Hedefleri**, Atatürk Araştırma Merkezi Yayını, Ankara 1998, s. 87.

²⁹ Burhan Göksele, “Atatürk'ün Eğitim Konusundaki Görüşleri ve Misak-ı Maarif”, **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, C. 1, Sayı: 13, s. 956.

Anne ailede bir numaralı eğiticidir. Bu eğitici görevini yerine getirebilmesi için kendisinin daha iyi yetiştirilmesi lazımdır. Bunun için Atatürk: “Anaların bugünkü evlatlarına vereceği terbiye eski devirlerdeki gibi basit değildir. Bugünkü analar için gerekli vasıfları taşıyan evlat yetiştirmek, evlatlarını bugünkü hayat için faal bir uzuv haline koymak, pek çok yüksek vasıflar taşımalarına bağlıdır. Onun için kadınlarımız hatta erkeklerimizden çok aydın, daha çok feyizli, daha fazla bilgili olmaya mecburdurlar. Eğer hakikaten milletin anası olmak istiyorlarsa” demiştir. Bir diğer sözünde” Büyük Türk kadınına mesaimizde müşterek kılmak, hayatımızı onunla birlikte yürütmek, Türk kadınına ilmî, ahlakî, içtimaî, iktisadî hayatta erkek şeriki, muavin ve müzahiri yapmak yoludur.”³⁰

Hiçbir insan düşünemezsiniz ki kadının eğitim ve öğretiminden geçmemiş olsun. Fakat insanlar bu terbiyeden geçerken kadının eğitim ve öğretimdeki maharetine göre biçimlenirler. Eğer kadın iyi eğitilmişse yetiştirdiği insana daha iyi eğitim verir. Yani kadının yetiştirip eğiteceği insanın eğitim seviyesi kendisinin eğitim düzeyiyle paraleldir. Öyleyse kadın eğitiminden gerekli hasılayı elde edebilmemizin ölçüsü onu eğittiğimiz orandadır. Bunun için Atatürk kadın eğitimine önem vermiştir.

12. Gençliğin Eğitimi

Atatürk çocukların ve gençlerin eğitimine özel bir ilgi göstermiştir. Prof. Dr. Afet İnan’a not ettirir: “Öğrenci ne yaşta olursa olsun, onlara geleceğin büyükleri nazarıyla bakmalı ve öylece muamele etmelidir”³¹ der.

Atatürk’ün Türk genci, Türk çocuğu için sevgisi, inancı ve ümidi çok kuvvetli ve çok gerilerden başlar. 1918’in kara günlerinde bile şöyle demektedir: “ Her şeye rağmen muhakkak ki nura doğru yürümekteyiz.

30 Söylev ve Demeçler, C. II, s. 150.

31 Afet İnan, M. Kemal Atatürk’ten Yazdıklarım, Altınok Matbaası, 1969, s. 7.

Bende bu imanı yaşatan kuvvet, yalnız aziz memleket ve milletim hakkındaki sonsuz sevgim değil, bugünün karanlıkları, ahlâksızlıkları, şarlatanlıkları içinde, sırf vatan ve hakikat aşkıyla ziya serpmeye ve aramaya çalışan bir gençlik gördüğümdendir.”³²

Gençlere millî bir eğitim verilmesini ister: “Türkiye Cumhuriyeti'nin yeni kuşağa vereceği eğitimin millî eğitim olduğunu kesinlikle ifade edeyim”³³ diyerek bu konudaki kararlılığını gösterir.

Türk gençliğine övgüsünü, onların vazifelerini ve onlara güvencini “Gençliğe Hitabe”sinde açık ve net olarak görmekteyiz. Ölümünden bir yıl evvel: “Sizler, yeni Türkiye'nin genç evlâtları, yorulmanız dahi beni izleyeceksiniz. Türk gençliği; gayeye, bizim yüksek idealimize, durmadan, yorulmadan yürüyeceksiniz” demiştir.

Atatürk, Türk gençlerinin disiplinli, düzenli, çalışkan, sabırlı, planlı, akılcı, yapıcı, yenilikçi, yükseltici, deneyimli, güçlükleri yenebilen ve başarılı olmasını istemiştir. Ulusuna, Türkiye Devleti'ne ve Cumhuriyet'e sahip çıkmalarını daima istemiştir. Zaten bunlar eğitimin millî olmasının gereğidir. Fakat bugün Atatürk'ten sonra gençler üzerinde bu başarıyı gösterip göstermediğimizi başımızı öne eğerek iyice düşünmeliyiz. Eğer başarısızsak noksanlarımızı gidererek çareler aramalıyız.

13. Eğitimin Kalkınmadaki İtici Gücü

En önemli kalkınma gücü eğitimidir. Eğitime yeterince önem veren milletler kalkınmışlardır. Milletlerin kalkınma hamleleri yaptıkları eğitim hamleleriyle paraleldir. Eğitimde ne kadar ileri seviyeye gelebilmişlerse o oranda kalkınabilmişlerdir.

32 M. Rauf İnan, “Eğitim Açısından Atatürk'ün Önder Kişiliği”, Millî Eğitim Dergisi, Mayıs 1981, Özel Sayı.

33 Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, C. II, s. 45.

Bunu iyi bilen Atatürk, 27 Ekim 1922'de Bursa'da öğretmenlere yaptığı konuşmada: "Görüyorsunuz ki en önemli ve feyizli görevimiz milli eğitim işlerimize. Eğitim işlerinde kesinlikle muzaffer olmalıyız. Bir milletin gerçek kurtuluşu ancak bu yolla olur. Bu zafere ulaşabilmek için düşünce ve güç birliği ile mükemmel bir eğitim programı üzerinde çalışmamız gerekir. Toplum, çağımızın gereklerine cevap verecek düzeye yükseltmek için bu nitelikler yetmez; bu niteliklerin yanında bilim ve teknik gereklidir. Bilim ve teknikle ilgili çalışmaların kaynağı okuldur. Bunun için okul gereklidir. Okul, genç beyinlere, insanlığa saygıyı, ulus ve yurt sevgisini, bağımsızlık şerefini öğretir. Bağımsızlığımız tehlikeye düştüğü zaman onu kurtarmak için tutulması uygun olan en doğru yolu belletir."³⁴ Görülüyor ki Atatürk ilerlemek, yükselmek, kalkınmak, bağımsız kalmak için eğitime, bilim ve tekniğe, okula önem vermemizi istemektedir. Bunun için: "Belirteyim ki en önemli en esaslı nokta eğitim meselesidir. ...Bir milleti, hür bağımsız, şanlı, üstün, bir toplum olarak yaşatan da köleliğe, yoksulluğa düşüren de eğitimidir"³⁵ diyerek eğitimin bir milletin var oluşundaki ve yükselmesindeki gücünü çok güzel ifade etmiştir. Eğitime önem vermeyenlerin ise köleliğe, yoksulluğa ve geri kalmışlığa düşeceğini belirtmiştir. İşte Bunun için 16-21 Temmuz 1921 tarihleri arasında Ankara'da toplanan I. Maarif Kongresi'nde öğretmenlere: "Göreviniz çok önemli ve hayati"³⁶ demiştir.

Eğitim, kalkınmadaki en hayati ve önemli faktördür. Bunu bilen milletler bir eğitim yarışı içindedirler. Acaba biz bu yarışın neresindeyiz? Eğitim programlarımız, ders araç ve gereçlerimiz, eğitim teknolojimiz, öğretmenlerimiz, okullarımız, üniversitelerimiz bu kalkınma gücü için yeterli midir? Meslek eğitimine ne derece önem vermekteyiz? Dünya iş pazarlarına elemanlarımız girebilecek nitelikte midir? Bunları iyi araştırarak noksanlarımızı gidermeliyiz.

34 Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, C. II, s. 43-44.

35 Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, C. II, s. 200.

36 Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, C. II, s. 17-18.

Sonuç

Dünya hızlı bir değişim sürecinden geçmektedir. Bu değişim süreci aynı zamanda aynı hızdaki bir eğitim sürecini gerektirmektedir. Değişim ve gelişim hızına ayak uydurmak aynı hızdaki bir eğitim faaliyetine bağlıdır. Bu hızlı eğitim faaliyetini yapabilenler değişime ve gelişime ayak uydurabilmektedirler. Diğerleri ise sömürülmeye, geri kalmışlığa ve fakirliğe mahkûm olmaktadır.

Bu durumu iyi bilen Atatürk'ün daha kurtuluş savaşı yıllarında eğitimdeki reformları yapma çalışmalarına başladığını görmekteyiz. Bir taraftan cepheelerde savaşırken diğer taraftan eğitim savaşını başlatmıştır. Ortaya koyduğu ilkeler, takip ettiği politikalar ve eğitim faaliyetlerindeki hızı günümüz dünyasının modern eğitimcilerini dahi hayrete düşürecek niteliktedir. Eğer bu ilke ve politikalarla aynı hızda eğitim faaliyetlerimizi yürütebilseydik bugün bilim ve teknolojinin dünyadaki hakimi olabilirdik. O, imkânsızlıklar içinde her türlü eğitim hamlesini hızla yapabiliyor, fakat bizler bir yığın imkânlar içinde gereken seviyeye gelemiyoruz. Üstelik, kolay zengin olmak isteyen, çeşitli şekillerde vurgun, talan, devlete zarar verme, kendi çıkarı için toplumu iktisaden çökertme gibi faaliyetleri yapan bencil kişilerin ortaya çıktığını görmekteyiz. Hiç millî bir eğitim alan, vatan ve millet sevgisiyle dolan bir kişi bu hareketleri yapabilir mi? Demek ki Atatürk'ün amaçladığı eğitim hedeflerini tutturamamış durumdayız.

Atatürk döneminde, eğitim sistemimizdeki gelişmeler altın çağını yaşamıştır. Onun hedeflediği eğitim ilkeleri uyguladığı politikalarla gerçekleşmiştir. Daha sonraları çeşitli nedenlerle eğitimdeki bu hız yavaşlamış ve istenilen verimlilik elde edilemez olmuştur. Bu hızı bilimsel çerçevede yeniden yakalamalıyız. Millî kültürü veren, beceri kazandıran, uygulamalı, bilimsel temellere dayanan, akılcı bir eğitimle yenilikçi, disiplinli, ahlaklı, çalışkan, vatani ve milleti için her türlü fedakârlığa katlanan, özverili, mesleğinde iyi yetişmiş, içi insan sevgisiyle dolu bir nesil yetiş-

tirme durumundayız. Küçülen dünyadaki değişime ve gelişime ancak böyle ayak uydurabiliriz. Bilim ve teknolojiyi modern eğitim teknikleriyle yakalayabiliriz. Atatürk'ün deyimiyle "Büyük dâvamız, en uygar ve en müreffeh millet olarak varlığımızı yükseltmek" olmalıdır. Bu da ancak eğitimle olur.

Bu konuda sözün özü Atatürk'ün şu ifadesidir: "Eğitimdir ki bir milleti ya özgür, bağımsız, şanlı, yüce bir toplum halinde yaşatır, ya da esarete ve yoksulluğa sürükler." Bunun için eğitim politikasına yön verenlerin, öğretmenlerin, bilim adamlarının Türk eğitim tarihini iyi bilmeleri, dünyadaki eğitim gelişimlerini iyi takip ederek eğitimimizi Atatürk'ün başlattığı hızla olması gereken yere getirmeliyiz.

Atatürk'ün eğitim hedeflerine uymak eğitim yoluyla süratle kalkınarak gelişmiş ülkelerin düzeyine gelmek demektir. Kişisel menfaatler için ülke ve milletine zarar vermek değil; ülkesinin ve milletinin menfaati için kendi kişisel menfaatlerini feda etmek demektir. Bilim ve teknolojiye hakim olmak demektir. Tüketici değil, üretici olmak; ömür boyu kendisini yenilemek ve meslekî gelişimini sağlamak; düne göre bu gün daha ileriye gitmek demektir. Kısaca her sahada kendisini, ülkesini ve milletini en ileri seviyeye getirerek yüceltmek demektir. İşte bunları yapabiliyorsak Atatürk'ün eğitim hedeflerini yakalayabilmişiz demektir.

ÖZET

Atatürk Eğitim ve öğretime çok önem vermiştir. Örgün ve yaygın eğitim faaliyetlerinde yoğun olarak bulunmuştur.

Eğitimde güttüğü politika ve koyduğu hedefler kalite ve kalkınmayı gerektirmektedir. Fakat bu hedeflere gereğince ulaşmış değiliz.

Anahtar Kelimeler: Atatürk, Eğitim, Hedef, Kalite, Kalkınma.

ABSTRACT

Atatürk considered education important. He was personally involved in formal and informal education as well.

His goals and politis that he led in education took aim at quality and progress. Yet one cannot say that we have reached these progreses.

Key Words: Atatürk, Education, Goal, Quality, Development.